

Anton Monner: «Si els polítics no ho entenen, resultarà molt difícil revertir el despoblament»

El cronista de Gandesa publica el treball 'El despoblament rural' on aborda, des de totes les perspectives possibles, quines són les causes, les conseqüències i les possibles solucions a la pèrdua de població al territori



Anton Monner és l'autor del llibre 'El despoblament rural' | Sofia Cabanes

Anton Monner (Gandesa, 1944) cronista incansable, activista cultural i estudiós, s'endinsa en el seu darrer treball en una de les problemàtiques més candents al territori: 'El Despoblament Rural' (Experiment gràfic). Un estudi que aborda, des de totes les perspectives possibles, quines són les causes, les conseqüències i les possibles solucions a la pèrdua de població en entorns rurals. Ho fa a través de 42 entrevistes a empresaris, catedràtics, polítics, pagesos empresaris, ecologistes,... que hi aporten els seus punts de vista. El llibre serà presentat el proper divendres 23 d'octubre al Casal de la Joventut de Gandesa.

La portada del llibre és una casa deshabitada en ruïnes. Per la finestra es veu, al fons, una façana amb la creu de l'ordre del Temple. Una metàfora de la mort i la desaparició d'estructures i comunitats creades per les persones i que acaben desapareixent en el temps. És, ni més ni menys, el que passa des de fa dècades en els pobles rurals del territori. Què l'ha dut a fer este llibre?

M'hi ha dut el problema de veure com pobles petits van desapareixent. Només hi queden les persones jubilades, mentre que el joves se'n van on troben faena i un sou per viure. I amb això es perden els negocis i comerços, els serveis mèdics i escolars, els bancs, les terres s'ermen i es va exhaurint la vida. A menys gent, menys possibilitats de revitalitzar el municipi. Pobles que fa 50

anys tenien 400 habitants ara en tenen la meitat i d'aquí unes dècades quedaran pràcticament deserts.

Al llibre hi consten 42 entrevistes a experts, polítics, empresaris que analitzen les causes, les conseqüències i les possibles solucions sobre el despoblament. La primera de totes, però, és una entrevista a Quim Torra, on parla de la iniciativa 'Un país viu?', que vol fomentar la igualtat d'oportunitats a tots els territoris de Catalunya. Vostè el destaca com un projecte cabdal, però, en el context actual, amb Torra inhabilitat i amb eleccions a la vista, creu que això pot quedar aparcad en un calaix *sine die*?

És possible que sense el president Torra, que ja ho tenia muntat, pugui caure a l'oblit. Però l'estructura ja la tenen creada a la Generalitat amb una sola direcció general que n'agrupa una dotzena. De posar-la en marxa significaria una finestra única i els projectes dels emprenedors s'agilitzarien sense necessitat d'anar d'un departament a un altre. En un sol despatx s'agruparien els permisos i ara posar-los en marxa es pot tardar dos o tres anys, anant d'un lloc a l'altre. Si esta direcció general funcionés adequadament els projectes serien una realitat que donarien llocs de treball directes i indirectes i moviment econòmic als pobles de forma immediata. Moltes iniciatives queden aturades per culpa de la ineficàcia de l'administració i es perden moltes oportunitats.

«A la Terra Alta s'han pogut tirar endavant molts projectes, que avui no existirien, gràcies a les ajudes d'Europa»

Els polítics amb els quals ha parlat li han desgranat diversos projectes encaminats a revertir els desequilibris entre les zones rurals i urbanes, englobats en plans Leader, el Pla únic d'Obres i Serveis, entre d'altres. Des de la seua perspectiva d'habitant de la Terra Alta, creu que han funcionat estos plans? S'han canalitzat bé les ajudes que han arribat?

Han donat una gran resultat. A la Terra Alta s'han pogut tirar endavant molts projectes, que avui no existirien, gràcies a les ajudes d'Europa. Tenim una setantena de cases rurals i el mateix nombre de cellers vitícoles que han rebut ajudes directes. Els turisme marxa molt bé; tots els caps de setmana les cases rurals s'omplen de gent que donen vida als comerços, als restaurants i als nostres pobles. I el negoci del vi s'incrementa any rere any i els nostres vins ja son coneguts arreu del món i es consumeixen als millors restaurants de Nova York o Tòquio, per exemple. Estos negocis han estabilitzat la zona i han creat riquesa a altres sectors. Són centenars de famílies que avui viuen i fan progressar els seus negocis amb gran esforç i entusiasme.

En les conclusions del llibre parla, entre d'altres, sobre la implicació i les accions que cal fer des dels propis municipis. Si hagués de posar un exemple de poble on es fan bé les coses bé, quin seria? Per què?

L'exemple el tenim a la Granadella. Els diners que li entren a l'ajuntament pel parc eòlic -uns 300.000 euros anuals- es dediquen a la promoció, instauració i ajuda a qualsevol projecte que es vulga crear al municipi, siga un industrial, un autònom o un pagès. S'ajuda amb la rebaixa de la seguretat social dels nous emprenedors durant els primers cinc anys, se'ls facilita l'estudi econòmic del projecte que emprenen, se'ls cerca un habitatge si el necessiten, se'ls ajuda per construir-lo o renovar-lo, el tècnic en fa un seguiment del projecte, se'ls orienta en els crèdits que puguin necessitar, o qualsevol subvenció que pugui arribar de la Generalitat, l'Estat o de Brussel·les. I ha donat resultat perquè és l'únic poble petit de les Garrigues que no ha perdut població.



El llibre comença amb una entrevista amb l'inhabilitat president de la Generalitat Quim Torra Foto: Sofia Cabanes

Catalunya és un país enormement desequilibrat a nivell poblacional, amb una gran tendència a concentrar la riquesa industrial i de serveis al voltants de les grans capitals. No és un cas aïllat, és un exemple del que passa a bona part del món. El capitalisme afavoreix estos desequilibris. Per això, no creu que revertir la situació implica també canvis profunds en el sistema? Interessa a les institucions revertir esta situació?

És clar que sí! I això només es pot aconseguir des de l'alta política. Si els polítics no ho entenen resultarà molt difícil revertir el despoblament. Cal cercar solucions que jo les aporto a l'apartat de conclusions del llibre. Són les que he recollit de les entrevistes que he realitzat entre personalitats de diferents àmbits coneixedors del problema. Empresaris, catedràtics d'universitat, polítics, pagesos, pastors, periodistes, advocats, cooperativistes, ecologistes, tècnics de turisme, presidents de Cambres de Comerç, etc. Cadascú des de la seua perspectiva m'ha donat les seues idees i com aplicar-les.

«No tinc dubte que el teletreball pot ser una eina molt útil per revitalitzar els pobles si disposen de serveis adequats»

Des del més de març la pandèmia del coronavirus ocupa les nostres vides i ha accelerat la

revolució del teletreball, fins al punt que molta gent ja ha decidit marxar de la ciutat i tornar al poble. Implicarà això un abans i un després en el futur dels pobles? Quan tot això passe, la gent tornarà a la ciutat o es quedarà?

El que torna, si té faena, li resultarà difícil reviure on hi ha massificació, contaminació, transports públics saturats de gent que no es coneixen, no es saludes i que cadascú va a la seua. Al poble la vida és diferent; més social, més humana i quan algú ha posat a la balança una manera i altra de viure, no té color. I ara gratament veiem que el teletreball ha aportat moltes possibilitats i els que han tornat per esta causa es senten entusiasmats en la seua nova vida. No tinc dubte que el teletreball pot ser una eina molt útil per revitalitzar els pobles si disposen de serveis adequats, com fibra òptica, bones comunicacions i els serveis mínims.

Viure en comunitat i més en comunitats petites, implica que les decisions individuals afecten a tot el col·lectiu. Creu que per primer cop les noves generacions han pres consciència de les conseqüències que implica per al seu poble quedar-se o emprendre una nova vida a fora?

La necessitat obliga; el que té fam busca menjar o viure millor com a dret bàsic de la persona. La consciència arriba, com deia abans, quan s'ha ?tastat? una vida més senzilla que contrasta amb les complicacions de viure a una gran capital o a l'estranger, allunyats de la família i de la tranquil·litat del poble. Als pobles tenim, aire pur, paisatges néts, cada nit veiem la lluna i les estrelles i podem respirar assossegadament. Això té un preu; i els que marxaren perquè en acabar la universitat no tenien faena, quan han pogut treballar des de casa i han provat el poble, l'entusiasme els delata; ningú voldrà tornar al bullici de la capital.

Ben a prop de casa nostra, a la Tinença de Benifassà, s'observa com en els darrers anys petits pobles tocats de mort han començat a restaurar les seues cases i, en caps de setmana i períodes de vacances s'omplen de gent que conceben estos pobles com a segones residències. Té por que això acabe passant a les Terres de l'Ebre?

Sempre hi haurà la família que tindrà la segona residència al poble. Tant de bo que els barris dels petits pobles que van enderrocant es poguessin refer en segones vivendes. A l'estiu o uns dies cada setmana donarien vida i alguns jubilats es quedarien i els fills o néts no perdrien l'ambient que van viure de petits. L'ideal és tenir famílies que ocupen tot l'any les vivendes i que treballen al lloc, sense cap mena de dubte, però la vida porta vida i si ningú retorna al poble es quedarà mort tot seguit.



Anton Monner mostra el llibre, editat per l'empresa de Gandesa Experiment Gràfic Foto: Cedida

En els darrers anys les zones rurals han confiat al turisme el seu desenvolupament econòmic. Però la pandèmia també ha demostrat que el turístic pot ser un sector del tot volàtil. Això per no parlar de les conseqüències que ha comportat l'abús del turisme en determinats llocs. Quin ha de ser el paper del turisme, doncs?

Sí, és veritat. Al Delta, com al Trabucador, amb les tempestes darreres, no s'hi podia arribar i la gent que els altres anys es repartien en tot el llarg d'un costat i l'altre del riu, ara s'ha concentrat als dos primers quilòmetres que han arreglat les màquines excavadores. L'aglomeració no és bona al Delta o per la Fontcalda o a les Olles de Bot o els Ports. Això s'ha d'anar normalitzant. Enguany ens ha agafat amb el peu canviat; mai ens ho podíem imaginar el què ha succeït. S'aniran trobant solucions i l'important és que el turisme siga de qualitat i dixe riquesa a la zona. Aquest any hi hagut molt turisme però del que es porta el dinar de casa i deixen brutícia al lloc. Això no és bo i és d'esperar que els ajuntaments sabran trobar fórmules per contrarestar-ho.

La revalorització del vi a la Terra Alta és una mostra de que el camí per revertir la situació passa per l'arrelament al territori i la revalorització dels productes locals?

Sense cap mena de dubte. A la Terra Alta, ja he dit abans, s'han trobat accions que han paralytitzat el despoblament. Han donat un gran resultat però s'ha de continuar trobant altres maneres de reactivar l'economia i l'assentament de la gent si aconseguim que els polítics entenguin el problema i posen en marxa les solucions, algunes de les quals els entrevistats m'han donat per millorar el funcionament de la societat rural.

«Tenim aigua i energia i en canvi paguem les

mateixes factures que a Tarragona i som els subministradors»

Al llibre també parla sobre la necessitat que el territori pugui ser compensat pel fet de ser subministrador de recursos i energia. Passa amb els molins a la Terra Alta, l'aigua de l'Ebre, les nuclears,... Què hi podem fer?

Tenim aigua i energia i en canvi paguem les mateixes factures que a Tarragona i som els subministradors. Un clar exemple el tenim a La Terra Alta que subministra electricitat eòlica per abastir totes les vivendes de la província i encara en sobra un 15 %. Som productors i a la factura elèctrica paguem despeses de transport i l'IVA corresponent. Si som productors per què hem de pagar un transport que no existeix? Pagant l'electricitat a la meitat actual, les indústries i els negocis naixerien com els rovellons al bosc. I això només ho poden arreglar els polítics, però les grans companyies disposen de portes giratòries gratificant a exministres i personalitats influents amb sous estratosfèrics que no permeten solucionar estos problemes. Què ha passat amb el Castor d'Alcanar? Una presa de pèl i el poble a pagar i a callar, a més d'haver-nos badat algunes cases, els que les tenim a prop de la plataforma del petroli. I amb l'aigua de l'Ebre passa el mateix.

On es pot aconseguir el llibre? Té previst fer-ne alguna presentació pública?

Es poden demanar a l'editor, eg@experimentgrafic.com (<http://experimentgrafic.com/>). Efectivament el presentarem a diferents llocs. De moment tenim una presentació el dia 23, divendres, al Casal de la Joventut a Gandesa, a dos quarts de 8 de la nit. En tenim preparades altres presentacions que ja anirem anunciant.



Portada del llibre 'El Despoblament Rural', d'Anton Monner Foto: Sofia Cabanes